

הלל הזקן על גג בית המדרש

1. אמרו עליו על הלל הזקן, שבכל יום ויום היה עושה ומשתפר בטרפיק.
2. חציו היה נותן לשומר בית המדרש וחציו לפרנסתו ולפרנסת אנשי ביתו.
3. פעם אחת לא מצא להשתפר ולא הניחו שומר בית המדרש להכנס;
4. עלה ונתלה וישב על פי ארבה, כדי שישמע דברי אלהים חיים מפי שמעיה ואבטליון.
5. אמרו: אותו היום ערב שבת היה, ותקופת טבת היתה, וירד עליו שלג מן השמים.
6. כשעלה עמוד השחר אמר לו שמעיה לאבטליון:
7. אבטליון אחי, בכל יום הבית מאיר והיום אפל, שמא יום מענן הוא?
8. הציצו עיניהן וראו דמות אדם בארבה.
9. עלו ומצאו עליו רום של אמות שלג.
10. פרקוהו והרחיצוהו וסכוהו והושיבוהו כנגד המדורה.
11. אמרו: ראוי זה לחלל עליו את השבת.

(בבלי, יומא ל"ה, ע"א)

טרפיק- סוג ל מטבע, סכום כסף קטן.

הקדמה:

הסיפור מגיע בהמשך להלל הזקן, אלו הרבנים אדם לא הגיע ללמוד תורה וטען זה בגלל ק ה לו להתפרנס. החכמים אלו את אותו אדם, האם אתה יותר עני מהלל? ואז סיפרו את הסיפור להראות כמה הלל היה עני מרוד ובכל זאת כמעט מסר את נפשו על לימוד התורה. התקופה המדוברת היא תקופת בית בני ונביאי בית המדרש היו אז מעיה ואבטליון.

הדמויות במדרש:

הלל

מעיה ואבטליון

ה ומר

נקרא את המדרש בהתייחסות לכל אחת מהדמויות-

שורות 2-1: אקספוזיציה (פתיחה, נותנת רקע על הדמויות, הזמן, המקום):

1. אמרו עליו על הלל הזקן, שבכל יום יום היה עושה ומשתכר בטרפיק.
2. חציו היה נותן לשומר בית המדרש וחציו לפרנסתו ולפרנסת אנשי ביתו.

מה לומדים מהקטע על הלל ועל הבחירות שלו?
מהמילים **בכל יום יום** אנו לומדים על שגרת יומו של הלל שעובד קשה לפרנסת בני ביתו בדוחק.

חציו היה נותן לשומר בית המדרש וחציו לפרנסתו ולפרנסת אנשי ביתו.
מה ניתן ללמוד מסדר הדברים המופיע במשפט על סדר העדיפויות של הלל?

מסירת מחצית שכר זעום ללימוד היא מעשה גדול שיוצר השוואה בין ערך לימוד התורה לבין ערכה של הפרנסה החומרית. הברייתא מדגישה את ערך לימוד התורה על ידי הקדמת הסיפור על התשלום לשומר בית המדרש לסיפור על פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו.

שורות 3-10: תיאור המקרה:

פעם אחת לא מצא להשתכר ולא הניחו שומר בית המדרש להכנס;
כנגד הביטוי "בכל יום ויום" המופיע בשורה 1 מופיע כאן הביטוי "פעם אחת". - למילות הזמן במעשה החכמים יש תפקיד שעוזר לנו להבין את המדרש.
מילות הזמן שבכל יום ויום – מלמדות על דבר שנעשה באופן שיגרת וקבוע.
פעם אחת – יש פה מקרה חריג המעיד על שבירת השגרה אותה הזכרנו. השינוי מספר לנו שכאן מתחיל המעשה ונוצרת בעיה.
החזרה על התבנית "לא מצא להשתכר ולא הניחו שומר בית המדרש להכנס" – יוצרת משוואה ברורה: הלל אינו מביא אוכל לביתו, ואינו רשאי להיכנס לבית המדרש ללימוד תורה.
בקשר למשכורתו, לא נזכר מה עשה, אבל בלי תורה הוא כנראה אינו יכול להתקיים כלל.
מה מקומו או תפקידו של השומר?
השומר מהווה חיצ בין העולם שמחוץ לבית המדרש, ובין מה שמתרחש בתוכו.
נראה שמובלעת כאן ביקורת על השומר שגובה כסף, וכן על כך שהרי הוא כבר מכיר את הלל, שמגיע כל יום אז למה הוא לא נותן לו פעם אחת להיכנס בחינם? ואולי הביקורת המובלעת היא על עולם הלימוד של בית המדרש?
קריאת הדברים מעוררת שאלות:

האם שמעיה ואבטליון יודעים על קיומו של השומר הגובה שכר?
מדוע גובים שכר על לימוד בבית המדרש?
האם הלימוד מיועד רק לעשירים?
למי מיועד הכסף? לשומר הגברתן, שמצא דרך לשלשל כמה מעות לכיסו, או שמא לאחזקת בית המדרש ושכר למלמדי התורה?
מה עשה הלל?
עלה ונתלה – יש פה אלמנט של סכנה.
וישב על פי ארבה, כדי שישמע דברי אלהים חיים מפי שמעיה ואבטליון.

הלל בוחר לנסות להקשיב למה שנעשה בבית המדרש בדרך אחרת.
בשורה 4 יש **ריבוי פעלים**: עלה ונתלה וישב על פי ארובה.
ריבוי פעלים זה מדגיש את מסירותו הרבה של הלל ואת האקטיביות שלו ללימוד תורה למרות המכשולים העומדים בפניו. מזון חומרי אין, אולם מזון רוחני יש. הלל רוצה לשמוע דברי אלוקים חיים, זה מה שמחיה אותו ועל זה הוא מוכן לסכן את עצמו ולמסור את נפשו. העלייה לגג חוזרת בקטע המקביל שבו עלו שמעיה ואבטליון על הגג.
כשלא מצא הלל פרנסה שתאפשר לו להיכנס לבית המדרש הסתכן כדי ללמוד תורה, כדרך שמסתכנים בעלי אומנות למען פרנסתם החומרית. העלייה הפיזית **נסמלת** אפוא עלייה רוחנית.
הארובה היא צינור **המסמל** את החיבור שצריך להיות בין החוץ לפנים. האור מבחוץ חודר דרך הארובה שמתפקדת גם כחלון, ומאיר את כתלי בית המדרש. הארובה גם מאפשרת חיבור של חום פיזי אך גם מטפורי בין העולמות. חום התורה מחמם את המציאות כולה ומעלה אותה מעלה.

קריאה שניה המתייחסת ל**שמעיה ואבטליון** כמייצגים את עולם בית המדרש:

אמר: אותו היום ערב שבת היה, ו**תקופת טבת היה**, ו**ירד עליו שלג** מן השמים.

באופן כללי: בתחילת שורות 1, 5, ו-11 ישנה **חזרה** על המילה **אמרו**. האומרים הם החכמים, וזה שם דגש על כך שמדובר על עולם החכמים - בית המדרש.
שורה זו מהווה את החיבור בין סיפורו של הלל שנותר בחוץ, ובין העולם הפנימי של בית המדרש.
אותו היום -

על איזה יום מדובר?

יום שישי, ערב שבת – אותו יום בו לא מצא הלל כסף להשתכר ולא יכול היה להיכנס לביהמ"ד.

הפירוט מגדיל ומעצים:

ערב שבת – מעבר בין קדש לחול.

תקופת טבת – שיא החורף

וירד שלג – העצמה של החורף (בהמשך נשמע שמדובר בכמות גדולה של שלג). הדברים גם מקבילים להעצמה של מעשה מסירות הנפש של הלל.

בנקודה זו בעצם מסתיים תיאור דמותו של הלל. אם המטרה היתה לספר על ההקרבה של הלל, הסיפור היה יכול להסתיים כאן. אבל הסיפור לא עוצר. הוא עוזב לחלוטין את דמותו של הלל הקופא על גג בית המדרש והמצלמה עוברת פנימה אל הבית החם – אל בית המדרש.

חומה בדמות שומר מפרידה בין עולם בית המדרש לבין העולם שבחוץ ויוצרת **ניגודים** בין פנים לחוץ. **קְשָׁעָה עֲמוּד הַשָּׁחַר** - בבית המדרש מצפים לאור, לגאולה, האוירה בו היא שונה לגמרי. – אוירה של אחוה ולימוד בחברותא, ובחוץ קר ואפל ולבד.

בית המדרש - בפנים	העולם שבחוץ
מקור של אור: "בכל יום מאיר"	חשך: "אפל", "מעונן"
מקור של חום: "כנגד המדורה"	קר: "תקופת טבת", "ירד שלג מן השמיים"
מקור החיים: "דברי אלוקים חיים"	סכנת מוות: "רום שלוש אמות שלג"
מקום של נחת, של לימוד בחברותא - אבטליון אחי	מקום של קושי – כל אדם צריך לדאוג לעצמו לפרנסה
דמי לימוד	דמי פרנסה

בְּכָל יוֹם – ביטוי הזמן הזה מופיע גם בתחילת המדרש ומיד מזכיר לנו מה היה קורה בכל יום.

בכל יום היה הלל מגיע לבית המדרש והיום?

בְּכָל יוֹם הַבַּיִת מְאִיר **וְהַיּוֹם אֶפֶל**

נוצר כאן **ניגוד** המביא אותנו לשאול שאלה:

האם בית המדרש אפל בגלל החורף, או שאולי בגלל חסרונו של **הלל**?

נראה שבית המדרש הוא בועה **מנותקת** לחלוטין מהמתרחש **בחוץ**, שהרי בחוץ לא סתם מעונן, בחוץ מתחוללת סופה. הארובה - הצוהר שאמור להאיר ליושבי בית המדרש לא מאיר עוד?! ומעל הכל הלומדים אינם מבחינים בכך שמישהו משמעותי **חסר** בתוך בית המדרש, מישהו שאולי בזכותו הבית **האיר** כל יום.

(אילו תחושות מעוררת בנו שיחתם של שמעיה ואבטליון? מצד אחד, אין להכחיש שבבית המדרש שוררת אווירה של אחווה: "אבטליון אחי!". מצד שני, תחושת החמימות בתוך בית המדרש עומדת בסתירה למצבו של הלל שבגלל עוניו לא הניחוהו להיכנס והוא קופא מחוץ לבית המדרש. השימוש בביטוי "**בכל יום**" בדבריו של שמעיה רומז להתמדתו של הלל ש"**בכל יום ויום**" היה מקפיד לתת משכרו המועט כדי שיוכל להיכנס לבית המדרש. שני

דברים חסרו בבית המדרש באותה שבת. החיסרון שאליו שמו לב היה האור. שמעיה ראה שאף על פי שבכל יום הבית מאיר, באותו יום אפל היה. אך להיעדרו של התלמיד שבדומה לאור המאיר בכל יום, היה מתמיד לבוא "בכל יום ויום" על אף עוניו, לא שמו שמעיה ואבטליון לב. בכל יום האיר הבית לא רק מחמת השמש שנכנסה בעד החלון, אלא בגלל הלל שנמצא בפנים! והיום "הבית אפל" לא רק משום שהלל מסתיר את החמה, אלא בגלל עצם העובדה שהוא בחוץ. האפלה אינה רק פיזית, והיא מסמלת בעינינו את מצבו של בית המדרש. לאפלה שתי סיבות: עיניים שאינן רואות די הצורך את תלמידי בית המדרש וצורכיהם, והיעדרו של התלמיד שאור התורה עתיד לזרוח ממנו.)

הציצו עינין וראו דמות אדם בארבה

ברגע שעזבו את העולם הפנימי והציצו, חלה התפקחות והם רואים מה מתרחש בחוץ. הם רואים אדם.

יש דיון בין החכמים ממתי יכול להגיד אדם קריאת שמע, המשנה בברכות אומרת: "משיראה את חברו ד' אמות ויכירנו" – זה השלב שבא אחרי עלות השחר, כשמעט האור מאפשר להכיר את חברו ממרחק 4 אמות. אי אפשר לומר קריאת שמע ולקבל עול מלכות שמים בלי להכיר את חברך. כשעולה עמוד השחר, שמעיה ואבטליון רואים דמות אדם בארובה. רואים אותו בצורה אנושית ומכירים במאמציו ללמוד תורה. ואז הם יכולים לקבל עול מלכות שמיים.

עלו – ברגע שיצאו מאזור הנוחות החמים, דמות השומר נעלמת, המחסום נפרץ, ושני החכמים מטפלים בעצמם בהלל.

ומצאו עליו רום שלש אמות שלג – כמעט החמיצו את השעה.

פרקוהו והרחיצוהו וסכוהו והשיבוהו כנגד המדורה. – השיבו אותו לחיים כשהדגש הוא על מעשים ולא בדגש על לימוד תורה. כאשר

הורידו את הלל והכניסוהו פנימה חזר בית המדרש להאיר. משהאיר בית המדרש, יכלו שמעיה ואבטליון להבין שהאפלה בבית המדרש נבעה מכך שהלל לא הוכנס. בית המדרש התחיל להשתנות.

דחייתו של הלל על ידי בית המדרש הטתה אותו לצד השלג הצונן. עכשיו חזרו וקירבו אותו אל האש, אל חמימות התורה של בית המדרש. בית המדרש למד שלא לדחות החוצה (אל הקור!) את מי שאינו יכול לשלם.

בשורות אלו יש **ריבוי פעלים**, כאן ריבוי הפעלים מיוחס לשמעיה ואבטליון.

שניים מפעלים מאלה מופיעים גם אצל הלל: **עלה** ו**ישב**

בדרך כלל מטרת ריבוי פעלים היא להראות דחיפות ורצון עז לעשות משהו. אצל הלל זה היה כשרצה מאוד ללמוד תורה ואצל שמעיה ואבטליון זה היה כשראו את הלל והזדרזו לטפל בהלל..

סיום המדרש:

אמר: ראוי זה לחלל עליו את השבת. מסקנת חכמים: ראוי זה – ראוי כל אדם שיחללו עליו את השבת. אין כאן דיון הלכתי, שהרי על כל יהודי ללא הבדל יש לחלל את השבת, (פיקוח נפש דוחה שבת), ובנוסף יש כאן הכרה בגדולתו של הלל ובמסירותו לתורה. שמעיה ואבטליון מבינים שהתורה האמיתית והלימוד הגדול הוא אצל הלל שמסר את נפשו ללימוד התורה מחוץ לבית המדרש. ולכן הוא ראוי שיחללו עליו שבת.

לאור מה שלמדנו, עד עתה מי לדעתך גיבור המדרש?

מי גיבור המדרש?

עיון במעשה החכמים "הלל על גג בית המדרש" מחדד את הצורך בהבנת שאלת תפקידו של ה"גיבור" בסיפור.

המעשה כולו נסוב על הלל ועל אהבת לימוד התורה שלו והמוכנות העמוקה להקריב הכל בכדי ללמוד תורה. ולכן, במבט ראשון הלל הוא הגיבור המרכזי המעשה עוסק במעשי הן ביום יום ("עושה ומשתכר") והן באירוע החריג שבו עוסק המעשה ("לא מצא להשתכר", "עלה ונתלה וישב") ואף סופו של המעשה עוסק בו ("ראוי זה לחלל עליו את השבת"). עם זאת, דיבורו וקולו של הלל עצמו כלל לא נשמעים מתחילתו של המעשה ועד סופו. יותר מכך, בחלקו השני של המעשה, לא מופיע ולו פעם אחת שמו של הלל עצמו אלא בכינויים "אמרו עליו", "דמות אדם" ו-"זה". לאור זאת, נבקש לחלק את המעשה לשני חלקים כאשר לכל אחד מהם גיבור אחר. בחלקו הראשון מצטיירת דמותו של הלל כדמות לומד התורה האידאלי המחלק את המעט – (אמרו שיש לו בין קיום פיזי (פרנסה) לבין קיום רוחני (תורה). אבל הלל הוא דמות שלא עוברת שום תהליך של ברור ולימוד, אין לו קונפליקט, (שנמצא בבסיסו של כל מעשה חכמים) המחייב אותו לבחור בין שני ערכים. דמותו אינה עוברת כל שינוי תודעתי.

בחלקו השני של המעשה בית המדרש והחכמים שבו תופסים את מקומם כגיבורי הסיפור.

הגיבורים- שמעיה ואבטליון המייצגים את בית המדרש –

בהתחלה יש עליהם ביקורת סמויה על כך שגובים כסף על לימוד תורה, ועל כך שבית המדרש מנותק מהעולם שבחוץ ולא מעניינים אותו ה"אנשים הפשוטים".

לאחר מסירות הנפש של הלל הם עוברים שינוי-

הם רואים דמות אדם בארובה, הם טורחים רבות ומצילים אותו ממוות מקור .

בנוסף הם מגיעים למסקנה שהלל שמסר את נפשו על הלימוד, הוא אדם ראוי לכל הטרחה ולחילול השבת. בסופו של המדרש, הלל נראה שהלל קבל כרטיס כניסה חופשית לבית המדרש

מהו המסר? מה אנחנו צריכים ללמוד מהמדרש?

המדרש מופיע בהקשר לדין הבא:

תנו רבנן: עני ועשיר [ו]רשע באין לדין,

לעני אומרים לו: מפני מה לא עסקת בתורה?

אם אומר: עני הייתי וטרוד במזונותי

אומרים לו: כלום עני היית יותר מהלל?

★ האם בית המדרש ראוי רק לאנשים מסויימים או שעליו להיות פתוח לכולם?

קראו את המקורות הבאים והסבירו במילים שלכם:

אבות דרבי נתן ב, ט

והעמידו תלמידים הרבה –

שבית שמאי אומרים, אל ישנה (ילמד) אדם אלא למי שהוא חכם ועניו וכן אבות ועשיר. ובית הלל אומרים, לכל אדם ישנה. שהרבה פושעים היו בהם בישראל, ונתקרבו לתלמוד תורה, ויצאו מהם צדיקים וחסידים וכשרים:

בית שמאי ובית הלל נחלקו בשאלה למי "אדם ישנה", היינו מי ראוי שילמדו אותו תורה. לשיטת בית שמאי מלמדים תורה רק לתלמיד שהוא כליל המעלות: חכם, עניו, בן אבות וגם עשיר. בית הלל, לעומתם, סברו ש"לכל אדם ישנה", כלומר חובה על המלמד ללמד תורה כל מי שרוצה, אפילו פושעים.

מסתבר שעמדת בית הלל כפי שהיא מוצגת באבות דר' נתן מתאימה למעשה המסופר כאן על הלל. עמדה זו מוצגת בגמרא כעמדת חכמי ארץ ישראל, אולי בעקבות הלל ובית מדרשו: שלחו מתם: ...הזהרו בבני עניים שמהן תצא תורה. (נדרים פ"א ע"א)

לסיכום,

המדרש בא להציג בפנינו מצב שבו אדם צדיק כמו הלל לא יכול היה ללמוד תורה בשל מצבו הכלכלי. הלל מלמד את כולנו במסירות הנפש שלו שהתורה צריכה להיות זמינה לכולם ולא רק למינחסים או לעשירים. וזה הלימוד הגדול- עלינו לנהוג כבית הלל ולאפשר לכל מי שחשקה נפשו ללמוד תורה. ניתן להשליך מכך על ימינו- האם מגיעה השכלה לכל אחד שמעוניין בה או שיש להגביל אותה לבעלי אמצעים?

סיכום האמצעים האמנותיים

מבנה הסיפור:

כדי להבין את מבנה הסיפור נחבר בין החלקים המקבילים בסיפור.

1. אמרו עליו על הלל הזקן, שבכל יום ויום היה עושה ומשתכר בטרפעיק.
2. חציו היה נותן לשומר בית המדרש וחציו לפרנסתו ולפרנסת אנשי ביתו.
3. פעם אחת לא מצא להשתכר ולא הניחו שומר בית המדרש להכנס;
4. עלה
5. ונתלה וישב על פי ארבה,
6. כדי שישמע דברי אלהים חיים מפי שמעיה ואבטליון.
7. אמרו: אותו היום ערב שבת היה, ויתקופת טבת היתה, וירד עליו שלג מן השמים.
8. כשעלה עמוד השחר אמר לו שמעיה לאבטליון:
9. אבטליון אחי, בכל יום הבית מאיר והיום אפל, שמא יום מעונ הוא?
10. הציצו עיניהן וראו דמות אדם בארבה.
11. עלו
12. ומצאו עליו רום של אמות שלג.
13. פרקוהו והרחיצוהו וסכוהו והושיבוהו כנגד המדורה.
14. אמרו: ראוי זה לחלל עליו את השבת.

נוצר כאן מבנה כיאסטי כלומר מקביל זה לזה בצורת איקס.

<p>14) <u>אמרו</u>: ראוי זה לחלל עליו את ה□בת.</p>	<p>1) <u>אמרו</u> עליו על הלל הזקן □ בכל יום ויום היה עו□ה ומ□תכר בטרפעיק,</p> <p>2) חציו היה נותן ל□ומר בית המדר□, וחציו לפרנסתו ולפרנסת אנ□י ביתו.</p> <p>3) פעם אחת לא מצא לה□תכר,</p>
<p>11) <u>עלו</u></p> <p>12) ומצאו עליו רום □ל □ אמות □לג.</p>	<p>4) <u>עלה</u></p>
<p>10) הציצו עיניהן וראו דמות אדם <u>בארובה</u>,</p>	<p>5) ונתלה וי□ב על פי <u>ארובה</u></p>
<p>8) כ□עלה עמוד ה□חר אמר לו <u>שמעיה</u></p> <p><u>לאבטליון</u>:</p> <p>10) אבטליון אחי! בכל יום הבית מאיר, והיום אפל, □מא יום המעונ הוא?</p>	<p>6) כדי □□מע דברי אלהים חיים מפי <u>שמעיה</u></p> <p><u>ואבטליון</u>.</p>

מבנה זה מדגיש את ההשוואה בין עולם בית המדרש לעולם שבחוץ. לכאורה עושים את אותם מעשים ופעולות אבל בפועל הם רחוקים זה מזה ולא מחוברים. אמצעו של המבנה, מדגיש את השלג שיורד משמיים על הלל. (ש' 7)

מוטיב העליה.

מוטיב= מילה/רעיון/חפץ החוזרים על עצמם במהלך היצירה ויש להם משמעות.

ישנו מתח בין עליה וירידה לאורך כל המדרש. הלל **עלה** ונתלה על פי הארובה. השלג **יורד** על הלל שאינו חש בכך מפני ששקוע באהבת התורה. - הלל עולה לגג ובעצם מתעלה מעל החומריות והקור המקפיא כדי ללמוד תורה שהיא מקור החיים שלו. שמעיה ואבטליון **עולים** ומתקרבים אל הלל ופורקים אותו משם כלומר **מורידים** אותו חזרה לבית המדרש.

ישנה עליה נוספת המתוארת במדרש: "**כשעלה** עמוד השחר" יש דיון בין החכמים ממתי יכול להגיד אדם קריאת שמע, המשנה בברכות אומרת: "עד שיעלה עמוד השחר". **כשעולה** עמוד השחר, שמעיה ואבטליון רואים דמות אדם בארובה. רואים אותו בצורה אנושית ומכירים במאמציו ללמוד תורה. ואז הם יכולים לקבל עול מלכות שמיים.

3.ניגודים

הניגודים בין העולם שבחוץ המיוצג על ידי **הלל** לבין העולם שבבית המדרש המיוצג על ידי **שמעיה** ו**אבטליון** (מופיעים למעלה בעמ' 4)

מצד אחד העולם שבחוץ מתואר כקר, קפוא, מעונן, ואילו בית המדרש מתואר כמפיץ חום, מואר, ואף מקור החיים כי שם לומדים "תורת חיים".

מצד שני בית המדרש לא מאפשר לכל אחד להיכנס והלל נאלץ לסכן את חייו כדי לשמוע דברי תורה. יש ניגוד בין הלל שמוכן לעשות הכל כדי ללמוד תורה ובין בית המדרש שלא מוכנים לחרוג מהנוקשות וללמד את כל מי שרוצה תורה.

4.ריבוי פעלים.

בדרך כלל מטרת ריבוי פעלים היא להראות דחיפות ורצון עז לעשות משהו. אצל הלל זה היה כשרצה מאוד ללמוד תורה ואצל שמעיה ואבטליון זה היה כשראו את הלל והזדרזו לטפל בהלל, ובכך בעצם פיצו קצת על כך שהשומר לא נתן לו להיכנס ולא הותר לו ללמוד תורה בפנים.

5. ארמז מקראי

אמרו: אותו היום ערב שבת היה, ותקופת טבת היתה, וירד עליו שלג מן השמים.

כי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים ושמה לא ישוב כי אם הרה את הארץ והולידה והצמיחה ונתן זרע לזרע ולחם לאכל. כן יהיה דברי אשר יצא מפי לא ישוב אלי ריקם כי אם עשה את אשר חפצתי והצליח אשר שלחתי.

השלג נמשל לדבר ה', לכן ההדגשה שהוא בא מן השמים, כמו דבר ה', חשובה. המעשה שלנו מספר שהלל הוא זה שירד עליו שלג (= דבר ה'!) מן השמים; כביכול נביא הוא ששורה עליו רוח ה'. רמיזה זו, של השלג שירד על הלל מן השמים, מבארת גם את המשמעות של הופעת הביטוי שבו עסקנו לעיל, "דברי א-להים חיים", במעשה שלנו. הלל רצה לשמוע "דברי א-להים חיים" מפי שמעיה ואבטליון ומסר על כך את נפשו, ובכך זכה לקבל דברי אלקים חיים בצורה של שלג מן השמים. מכאן ממשיך וצומח הסיפור שלנו להולדה של הבנה מחדש ולעליתו של הלל לגדולה בהמשך.

מקורות:

שיחה של דר' אחינועם יעקבס ביום העיון לספרות ממ"ד.

אתר "לב לדעת" הלל על גג בית המדרש: <http://www.levladaat.org/lesson/6912>

אתר האגדה- הלל על גג בית המדרש: <https://agadastories.org.il/node/263>

שלג מן השמים הלל בבית מדרשם של שמעיה ואבטליון - ישראל סמט.

סיכום של מירי וסטרייך באתר ספרות ממ"ד.

שיח ולימוד עם תלמידי בכתה.